

<http://dx.doi.org/10.16926/zh.2019.18.05>

Piotr DERENGOWSKI

<http://orcid.org/0000-0002-4414-0545>

Uniwersytet Gdański

Polityczne aspekty organizacji, szkolenia i wykorzystania U.S. Colored Troops w czasie wojny secesyjnej*

Streszczenie

W powszechnej opinii wojna secesyjna uchodzi za konflikt, którego głównym celem było zniesienie niewolnictwa Murzynów w Stanach Zjednoczonych. Nic bardziej mylnego. Widoczne jest to nie tylko w deklarowanej polityce, ale także, a może przede wszystkim, w działaniach rządu federalnego w pierwszym etapie wojny, tj. przed wejściem w życie Proklamacji Emancypacji. Okres ten charakteryzuje swego rodzaju dychotomia w poczynaniach administracji Lincolna. Z jednej strony rząd za wszelką cenę starał się hamować wszystkie oddolne inicjatywy, które w jakikolwiek sposób dotyczyły kwestii niewolnictwa. Z drugiej, kiedy cofnięcie tych decyzji okazywało się niemożliwe, wówczas za takimi działaniami szły kroki prawne. Nawet jednak po 1 stycznia 1863 r., mimo szczytnych haseł oraz obietnic równego traktowania wojska kolorowe często padały ofiarą dyskryminacji (w tym także ze strony rządu federalnego) oraz obelżywych ataków ze strony białych.

Słowa kluczowe: wojna secesyjna; Afroamerykanie; niewolnictwo; Proklamacja Emancypacji; wojska kolorowe; Abraham Lincoln; Benjamin F. Butler; Clement L. Vallandigham; Stany Zjednoczone.

W powszechnej opinii wojna secesyjna uchodzi za konflikt, którego głównym celem było zniesienie niewolnictwa Murzynów w Stanach Zjednoczonych¹.

* Częściowo kwestie te były już przeze mnie poruszane w innych publikacjach. Vide: Piotr DERENGOWSKI, *Polacy w wojnie secesyjnej 1861–1865*, Oświęcim 2015, s. 339–344; idem, *Kwalifikacje oficerów U.S. Colored Troops (USCT) w czasie wojny secesyjnej w świetle sprawozdań komisji egzaminacyjnej z St. Louis (Missouri), 1863–1865*, [in:] *O powinnościach żołnierskich*, t. III: *Na krętych drogach żołnierskich losów*, red. Andrzej DRZEWIECKI, Oświęcim 2016, s. 445–460.

¹ Pogląd ten podzielał m.in. Włodzimierz Krzyżanowski. Vide: Włodzimierz KRZYŻANOWSKI, *Wspomnienia z Pobytu w Ameryce Gen. Włodzimierza Krzyżanowskiego Podczas Wojny 1861–1864*, Chicago 1963, s. 48–49; P. DERENGOWSKI, *Polacy w wojnie secesyjnej*, s. 189.

Nic bardziej mylnego. Widoczne jest to nie tylko w deklarowanej polityce, ale także, a może przede wszystkim, w działaniach rządu federalnego w pierwszym etapie wojny, tj. przed wejściem w życie Proklamacji Emancypacji. Okres ten charakteryzuje swego rodzaju dychotomia w poczynaniach administracji Abrahama Lincolna. Z jednej strony rząd za wszelką cenę starał się hamować wszystkie oddolne inicjatywy, które w jakikolwiek sposób dotyczyły kwestii niewolnictwa. Dopiero kiedy cofnięcie tych decyzji okazywało się niemożliwe, wówczas za takimi działaniami szły kroki prawne, które utrzymywały je w mocy.

Stąd też nie powinien dziwić fakt, że kiedy wolni Murzyni z Północy już w 1861 r. zaproponowali swoje usługi rządowi Unii, inicjatywa ta nie spotkała się z pozytywnym odzewem administracji². Warto pamiętać, że zgodnie z prawem federalnym z 1792 r. taki zaciąg do armii Stanów Zjednoczonych był formalnie zakazany. Zdarzały się jednak przypadki służby Afroamerykanów w jednostkach stanowych (ostatni taki oddział – New Orleans Free Men of Color – został zorganizowany w 1834). Poza tym, Murzyni mogli praktycznie bez większych ograniczeń także służyć w marynarce (oczywiście z wyłączeniem stopni oficerskich)³.

Dodatkowo kwestia ewentualnego powołania pod broń Afroamerykanów była na samym początku konfliktu (w zasadzie do pierwszej bitwy pod Manassas – 21 VII 1861) mało popularna nawet wśród radykałów. Częściowo wynikało to z faktu, że administracja Lincolna, podobnie jak rząd Konfederacji (choć oczywiście z innych pobudek) nie chciała przyznać, że tocząca się wojna w jakikolwiek sposób dotyczyła niewolnictwa. Prezydent w swoim przemówieniu na specjalnej sesji Kongresu (4 VII 1861), potwierdzając niejako swoje słowa z mowy inauguracyjnej, stwierdził, że „nie ma zamiaru, bezpośrednio czy też pośrednio, ingerować w instytucję niewolnictwa, tam gdzie ona istnieje”⁴. Administracja w tym czasie zdecydowanie wysuwała na plan pierwszy niekonstytucyjność secesji oraz walkę o utrzymanie jedności Unii. Poza tym, Lincoln doskonale zdawał

² Co ciekawe mniej więcej w tym samym czasie wolni Murzyni z Luizjany zorganizowali pułk piechoty Native Guards i oferowali swoje usługi rządowi Konfederacji. Wprawdzie podobnie, jak na północy ich oferta nie została zaakceptowana, jednakże jednostka ta formalnie została przyjęta na służbę stanową i pozostała na usługach Luizjany aż do czasu ofensywy federalnej na Nowy Orlean w 1862 r. Vide: Hondon B. HARGROVE, *Black Union Soldiers in the Civil War*, Jefferson–London 2003, s. 5.

³ Ibidem, s. 2–3, 9–10; John D. SMITH, *Let Us All Be grateful That We Have Colored Troops That Will Fight*, [in:] *Black Soldiers in Blue. African American Troops in the Civil War Era*, red. idem, Chapel Hill–London 2002, s. 9; P. DERENGOWSKI, *Kwalifikacje oficerów U.S. Colored Troops*, s. 446; idem, *Polacy w wojnie secesyjnej*, s. 339.

⁴ Obie izby wkrótce przegłosowały rezolucje, które poparły słowa Lincolna. Vide: *Collected Works of Abraham Lincoln* [dalej: CWL], red. Roy P. BASLER, t. IV, New Brunswick 1953, s. 263, 438–439 [https://quod.lib.umich.edu/l/lincoln/; dostęp: 3.04.2019]; *The Congressional Globe, Thirty-Seventh Congress, 1st Session*, s. 222–223, 258–262 [https://memory.loc.gov/amem/amlaw/lwgcglink.html; dostęp: 3.04.2019]; James M. MCPHERSON, *Battle Cry of Freedom. The Civil War Era*, New York–Oxford 1988, 312.

sobie sprawę z faktu, że tak zaakcentowane cele wojny przemawiały znacznie bardziej do ochotników niż hasła powołania pod broń Murzynów i wyzwolenia niewolników⁵. Nie można przy tym zapomnieć o dwóch innych, dość istotnych kwestiach. Po pierwsze prezydent za wszelką cenę starał się utrzymać w Unii graniczne stany niewolnicze (Delaware, Maryland, Kentucky i Missouri). Stąd też, walcząc o poparcie wśród tamtejszych posiadaczy niewolników po prostu nie mógł otwarcie mówić o zniesieniu niewolnictwa. Po drugie, znaczna część, o ile nie większość mieszkańców Północy, włączając w to samego prezydenta, nie była wolna od uprzedzeń rasowych⁶. Czym innym było jednak postrzeganie własnej wyższości, a czym innym poparcie dla niewolnictwa. W tym przypadku pojęcie „szczególnej instytucji” było w zasadzie równie uniwersalne (poza oczywiście obszarem stanów niewolniczych).

Było jednakże tylko kwestią czasu kiedy temat niewolnictwa powróci, tym bardziej, że większość działań wojennych toczyła się na terytorium Południa. Na pierwszy incydent nie trzeba było czekać. Już w maju 1861 r. trzech niewolników pracujących przy budowie konfederackich umocnień zbiegło w kierunku federalnych linii w okolicach Fortu Monroe (Wirginia). Następnego dnia ich właściciel – konfederacki pułkownik – pojawił się osobiście u dowódcy placówki, gen. mjr. Benjamina F. Butlera, i powołując się na ustawę o zbiegłych niewolnikach, żądał zwrotu swojej własności. W odpowiedzi usłyszał, że skoro Wirginia twierdzi, że opuściła Unię, powyższe prawo nie ma tu zastosowania. Ponadto zbiegli niewolnicy zostali uznani za „kontrabandę wojenną” i przeznaczeni do prac fizycznych wokół fortu⁷.

⁵ Szerzej na temat motywów, jakimi kierowali się ochotnicy vide: J.M. MCPHERSON, *What They Fought For, 1861–1865*, New York–London–Toronto–Sydney–Auckland 1995.

⁶ Niechęć wobec Afroamerykanów na Północy przybrała formę „rasizmu awersyjnego” (ang. *aversive racism*), który, w dużym uproszczeniu, zakładał że idealna sytuacja to taka, w której Murzyni całkowicie zniknęliby z amerykańskiego życia. Takie podejście widoczne było zarówno w postulatach ruchu abolicjonistycznego w pierwszych dekadach XIX w., jak i w późniejszych działaniach polityków, zwłaszcza Partii Demokratycznej, podsycających strach białych mieszkańców przed napływem czarnych. Abraham Lincoln, w czasie słynnych debat z Stephenem Douglassiem, broniąc się przed oskarżeniami o sprzyjanie ludności murzyńskiej, także potwierdził swoje przekonanie o wyższości białej rasy. Vide: *The Lincoln-Douglas Debates (1858)*, [in:] *Voices of Freedom. A Documentary History*, red. idem, t. I, New York–London 2011, s. 261–265; Eric FONER, *Give me Liberty! An American History!*, t. I: *To 1877*, New York–London 2012, s. 439–440; idem, *The Fiery Trial. Abraham Lincoln and American Slavery*, New York–London 2010, s. 107–108; P. DERENGOWSKI, *Polacy w wojnie secesyjnej*, s. 184. Kwestie te były poruszane przeze mnie także w niepublikowanym dotąd wystąpieniu pt. „Przypadki znęcania się na jeńcami z U.S. Colored Troops (USCT) w okresie wojny secesyjnej – okrucieństwa wojny czy przejaw rasizmu?” wygłoszonym w ramach konferencji *W niewoli – doświadczenia jenieckie, regulacje prawne, otoczenie społeczne na przestrzeni wieków* zorganizowanej przez Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydział Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego oraz Stowarzyszenie Miłośników Historii Wojskowości „Pola Chwały” w Niepołomicach (2017).

⁷ J.M. MCPHERSON, *Battle Cry of Freedom*, s. 355.

Administracja, choć niechętnie, ostatecznie zaakceptowała działania gen. Butlera. Wkrótce za tą decyzją poszły także kroki legislacyjne. W sierpniu 1861 r. Kongres uchwalił pierwszą ustawę konfiskacyjną (ang. *First Confiscation Act*), która upoważniała rząd federalny do przejęcia wszelkiej własności, w tym niewolników, użytej przez Konfederację do pracy w fortach, stoczniach, arsenałach, okopach lub jakiegokolwiek innej służbie na rzecz wojska lub marynarki wojennej. Status prawny zbiegłych niewolników nadal jednak pozostawał niejednoznaczny, zwłaszcza w odniesieniu do zbiegłych kobiet i dzieci. O ile bowiem dość wyraźnie stwierdzono, że ci którzy pracowali bezpośrednio na rzecz sił zbrojnych Konfederacji nie są już niewolnikami, o tyle ustawa konfiskacyjna nie potwierdzała wprost, że są wolni⁸. Warto także zauważyć, że ustawa ta nie obejmowała niewolników zbiegłych z terenów stanów lojalnych wobec Unii. W tym wypadku nadal obowiązywały przepisy ustawy o zbiegłych niewolnikach, która nakazywała ich zwrot prawowitym właścicielom.

Mniej więcej w tym samym czasie kolejny z generałów Unii, John C. Frémont (dowódca Departamentu Zachodniego; ang. *Western Department*), postanowił odnieść się do kwestii niewolnictwa. Wydana przez niego proklamacja (30 VIII 1861) wprowadzała nie tylko stan wojenny na terenie stanu Missouri oraz karę śmierci dla partyzantów, ale przewidywała także konfiskatę mienia i wyzwolenie wszystkich niewolników należących do zwolenników Konfederacji⁹. Lincoln w prywatnej korespondencji przestrzegł Frémonta przed daleko idącymi konsekwencjami podjętych decyzji. Po pierwsze ewentualne egzekucje schwytych partyzantów, musiały nieuchronnie doprowadzić do działań odwetowych ze strony konfederatów. Z kolei wyzwolenie niewolników mogło wywołać niepożądane reakcje wśród posiadaczy na terenie stanów granicznych, którzy wciąż pozostawali wierni Unii. Stąd też prezydent zasugerował aby generał przedredagował ten fragment proklamacji, tak aby był w zgodzie z uchwaloną 6 sierpnia ustawą konfiskacyjną. Frémont, odmówił zadośćuczynienia prośbie bez oficjalnego rozkazu, być może sądząc, że Lincoln nie odważy się otwarcie na taki krok. Prezydent nie zamierzał jednak ryzykować utraty poparcia właścicieli niewolników w Missouri i Kentucky i 11 września 1861 r. formalnie nakazał dostosowanie wydanej przez Frémonta proklamacji do treści ustawy konfiskacyjnej¹⁰.

W roku 1861 temat niewolników powrócił raz jeszcze, przy okazji rocznego raportu sekretarza wojny Simona Camerona, który został przekazany prasie bez

⁸ Przyjmuje się, że do końca wojny w szeregach Unii pracowało ok. 200 tys. niewolników, uznanych za „kontrabandę wojenną”. Vide: *Private and Official Correspondence of Gen. Benjamin F. Butler during the Period of the Civil War*, t. I: *April 1860–June 1862*, Norwood 1917, s. 185–188; *The Statutes at Large, Treaties, and Proclamations of the United States of America*, t. XII, Boston 1863, s. 319; J.M. MCPHERSON, *Battle Cry of Freedom*, s. 356.

⁹ *Proclamation (30 VIII 1861)*, [in:] *The War of the Rebellion: A Compilation of the Official Records of the Union and Confederate Armies* [dalej: OR], ser. 1, t. III, Washington 1902, s. 466–467.

¹⁰ CWL, t. IV, s. 506, 517–518; J.M. MCPHERSON, *Battle Cry of Freedom*, s. 352–353.

autoryzacji prezydenta. Najwięcej kontrowersji budził fragment, w którym sekretarz stwierdzał, że rząd ma prawo uzbroić niewolników, gdy zajdzie taka potrzeba. Lincoln nakazał wycofanie raportu i jego przeredagowanie. Niektóre gazety postanowiły jednak opublikować raport w jego pierwotnej wersji¹¹. Zaistniała sytuacja nie pozostała bez wpływu na ocenę pracy sekretarza, który już na początku stycznia 1862 r. został zastąpiony przez Edwina M. Stanton¹².

Ostra krytyka ze strony radykalnego skrzydła Republikanów w pewien sposób wymusiła jednak na prezydencie podjęcie kolejnych kroków legislacyjnych na rzecz niewolników. Najpierw w marcu przegłosowano dodatkowy artykuł wojny, który pod groźbą usunięcia ze służby zabraniał żołnierzom i marynarzom zwrotu zbiegłych niewolników ich właścicielom¹³. Następnie na początku kwietnia prezydent zażądał od Kongresu zobowiązania do udzielenia finansowej pomocy stanom, które podejmą kroki prawne w celu przeprowadzenia stopniowej emancypacji niewolników z odszkodowaniem dla ich właścicieli¹⁴. Jeszcze w tym samym miesiącu przegłosowano także zniesienie niewolnictwa w Dystrykcie Kolumbii z odszkodowaniem dla właścicieli oraz wsparciem finansowym dla kolonizacji wyzwolenców na terenie Haiti, Liberii lub innego kraju¹⁵. Natomiast w czerwcu przegłosowano emancypację niewolników na obszarze terytoriów¹⁶. Wszystkie te działania miały jednak ograniczony charakter i jasno wskazywały, że prezydent nie miał zamiaru podejmować kwestii zniesienia niewolnictwa w całym kraju dopóki nie zaszłaby taka konieczność. W tym kontekście nie dziwi reakcja Lincolna na działania generała Davida Huntera, dowódcy Departamentu Południa (ang. *Department of the South*), który obejmował okupowane przez wojska Unii obszary Karoliny Południowej, Georgii i Florydy.

Generał Hunter – mimo braku oficjalnej zgody z Departamentem Wojny – już w kwietniu 1862 r. zaczął wyzwać niewolników na kontrolowanych przez siebie terenach. Na początku maja posunął się jednak o krok dalej. W wydanym 9 maja Rozkazie Ogólnym nr 11 ogłosił wprowadzenie stanu wojennego na terenie stanów Karoliny Południowej, Georgii i Florydy oraz zniesienie niewolnictwa na tym obszarze¹⁷. Wkrótce wymusił także zaciąg do wojska wszystkich fizycznie zdolnych mężczyzn w wieku od 18 do 45 lat. Lincoln wprawdzie odpo-

¹¹ Edward MCPHERSON, *The Political History of the United States during The Great Rebellion*, Washington–New York 1864, s. 249; J.M. MCPHERSON, *Battle Cry of Freedom*, s. 357–358.

¹² Stanton został nominowany 13 I 1862 r. Dwa dni później jego nominacja została zatwierdzona dwa dni później. Zaprzysiężenie miało miejsce 20 I 1862 r. Vide: Frank A. FLOWER, *Edwin McMasters Stanton. The Autocrat of Rebellion, Emancipation, and Reconstruction*, Akron–New York–Chicago 1905, s. 117, 119.

¹³ *The Statutes at Large*, t. XII, s. 354.

¹⁴ Ibidem, 617.

¹⁵ *District of Columbia Emancipation Act (16 IV 1862)* [<https://www.archives.gov/exhibits/featured-documents/dc-emancipation-act>; dostęp: 5.04.2019].

¹⁶ *The Statutes at Large*, t. XII, s. 432.

¹⁷ *General Orders, No. 11 (9 V 1862)*, [in:] OR, ser. 1, t. XIV, Washington 1885, s. 341.

wiedział niemal natychmiast, anulując proklamację generała już 19 maja, jednak nie na wiele się to zdało¹⁸. Niezrażony Hunter kontynuował swój proceder, niekiedy porywając niewolników wprost z plantacji. Dopiero kiedy w sierpniu 1862 r. sekretarz wojny odmówił wypłaty żołdu dla oddziałów murzyńskich Huntera, ten został zmuszony do ich rozpuszczenia (pozostawiając sobie jedynie jedną kompanię). Cała sprawa odbiła się szerokim echem na Północy i przysporzyła administracji sporych problemów, wywołując dość burzliwą dyskusję w Izbie Reprezentantów. Kongresmen Charles A. Wickliffe z Kentucky potępił administrację Lincolna za zezwolenie na rekrutację czarnych bez zgody Kongresu, uznając że takie działania naznaczą wojnę piętnem hańby i wstydu. W sukurs przyszedł mu inny kongresmen z Kentucky, Robert Mallory, który nie tylko stwierdził, że uzbrajanie czarnych stoi w sprzeczności z zasadami, którymi powinien kierować się cywilizowany naród, prowadząc wojnę, ale także podważył sens takich działań. Według niego Afroamerykanie byli z natury niezdolni do służby wojskowej, np. rzekomo bali się wystrzału artylerii. Przeciwnego zdania był Thaddeus Stevens z Pensylwanii, który twierdził że uzbrajanie niewolników w Karolinie Południowej było kluczowe przynajmniej z dwóch powodów. Po pierwsze pozbawiało to Konfederację jej siły roboczej, a po drugie umożliwiało zastąpienie na tym epidemicznym obszarze białych jednostek, czarnymi, które lepiej znosiły te ciężkie warunki klimatyczne¹⁹.

Praktycznie w tym samym czasie co gen. Hunter na wybrzeżu atlantyckim, w Luizjanie działania na rzecz utworzenia oddziałów murzyńskich podjął gen. John W. Phelps. W maju 1862 r. zwrócił się on z prośbą do swojego przełożonego, gen. Benjamina F. Butlera o zgodę na uzbrojenie niewolników znajdujących się w obozie dla uchodźców, niedaleko Nowego Orleanu – Camp Parapet. Butler odmówił, argumentując swoją decyzję brakiem upoważnienia do zaciągu Afroamerykanów. Mimo to Phelps nie zaniechał działań i w lipcu zorganizował 5 kompanii, licząc jednocześnie na otrzymanie dla nich broni. Butler jednak nakazał skierować te jednostki do wycinki drzew wokół obozu. Oburzony decyzją przełożonego Phelps odmówił wykonania rozkazu i złożył rezygnację²⁰.

Innym oficerem, który podjął próbę zaciągu Afroamerykanów był James H. Lane. Pełniąc jednocześnie obowiązki senatora z Kansas, wbrew woli sekretarza wojny autoryzował on w sierpniu 1862 r. na terenie swojego stanu zaciąg regi-

¹⁸ CWL, t. V, New Brunswick 1953, s. 222–224 [<https://quod.lib.umich.edu/l/lincoln/>; dostęp: 3.04.2019].

¹⁹ *The Congressional Globe, Thirty-Seventh Congress, 2nd Session*, s. 3120–3127; *Resolution adopted by the House of Representatives June 9, 1862*, [in:] OR, ser. 2, t. I, Washington 1894, s. 820; J.D. SMITH, op. cit., s. 10–11, 21–22; H. B. HARGROVE, op. cit., s. 35–45; P. DERENGOWSKI, *Polacy w wojnie secesyjnej*, s. 341.

²⁰ *B.F. Butler do E.M. Stanton* (2 VIII 1862) [wraz z załącznikami 1–4], [in:] OR, ser. 1, t. XV, Washington 1886, s. 534–537; *B.F. Butler do J.W. Phelps* (5 VIII 1862), [in:] ibidem, s. 542–543; J.D. SMITH, op. cit., s. 22; H.B. HARGROVE, op. cit., s. 62–64; P. DERENGOWSKI, *Polacy w wojnie secesyjnej*, s. 341.

mentu, który w znacznej mierze składał się ze zbiegłych z Missouri niewolników. Jednostka ta jeszcze fazy organizacji przeszła chrzest bojowy w potyczce na wyspie Island Mound (29 X 1862), będąc tym samym pierwszym czarnym oddziałem uczestniczącym w walce. Pierwsze sześć kompanii tworzących 1. pp z Kansas zostało wciągniętych na służbę 13 stycznia 1863 r. Kolejne cztery kompanie dołączyły w okresie od 13 stycznia do 2 maja 1863 r.²¹

Zdaje się, że coraz częstsze oddolne inicjatywy podejmowane przez kolejnych oficerów w różnych częściach kraju w końcu zaczęły uświadamiać zarówno prezydentowi, jak i jego otoczeniu, że nie da się już dłużej odkładać kwestii uzbrajania niewolników. W efekcie w lipcu 1862 r. przegłosowano dwie ustawy: 1) drugą ustawę konfiskacyjną (ang. *Second Confiscation Act*) oraz 2) ustawę o milicji (ang. *Militia Act*). Pierwsza z nich stanowiła znaczne rozszerzenie ustawy konfiskacyjnej z 1861 r., umożliwiając wyzwolenie nie tylko niewolników bezpośrednio wykorzystywanych do pracy przeciwko legalnemu rządowi, ale wszystkich należących do osób, które dopuściły się zdrady lub były aktywnie zaangażowane w rebelię. Z kolei ustawa o milicji upoważniała prezydenta do „przyjęcia na służbę Stanów Zjednoczonych w celach budowy umocnień, pełnienia służby obozowej lub innej pracy, lub też jakiegokolwiek służby wojskowej lub marynarskiej, do której mogą okazać się kompetentni, osób pochodzenia afrykańskiego”, z płacą 10 dolarów miesięcznie (z czego 3 dolary miały być potrącane na ubranie)²². Ustawa ta odegrała kluczową rolę w procesie rekrutacji Afroamerykanów. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że choć istotnie zapisy w niej zawarte umożliwiały utworzenie oddziałów złożonych zarówno z wolnych Murzynów, jak i zbiegłych niewolników, to w istocie zamiarem rządu było powołanie jednostek, które pełniłyby służbę tyłową, a nie frontową.

Bez względu na intencje, w sierpniu 1862 r. po raz pierwszy przy aprobachie rządu zainicjowano proces tworzenia i przyjmowania na służbę oddziałów kolorowych. Praktycznie w tym samym czasie działania w tym kierunku podjęli generałowie Benjamin Butler w Luizjanie oraz Rufus Saxton w Karolinie Południowej. Pierwszy z nich przyjął na służbę pułk ochotników z luizjańskiej Native Guard²³. Do listopada miał pod swoimi rozkazami już trzy takie regimenty, stając się jednocześnie pierwszym unijnym dowódcą, który oficjalnie wprowadził wolnych Murzynów do federalnej służby²⁴. Natomiast gen. Saxton otrzymał od sekretarza Stanton'a upoważnienie do zaciągu 5000 Afroamerykanów. Dzięki temu,

²¹ H.B. HARGROVE, op. cit., s. 51–58.

²² *The Statutes at Large*, t. XII, s. 589–592, 597–600; H.B. HARGROVE, op. cit., s. 26–27; P. DERENGOWSKI, *Polacy w wojnie secesyjnej*, s. 340.

²³ Był to regiment wolnych Murzynów, który w 1861 r. ofiarował swoją służbę Konfederacji.

²⁴ B.F. Butler do E.M. Stanton'a (14 VIII 1862), [in:] OR, ser. 1, t. XV, s. 548–549; B.F. Butler do H.W. Hallecka (27 VIII 1862) [wraz z załącznikami], [in:] ibidem, s. 555–557; B.F. Butler do E.M. Stanton'a ([?] IX 1862), [in:] ibidem, s. 559; H.B. HARGROVE, op. cit., s. 64–67; P. DERENGOWSKI, *Polacy w wojnie secesyjnej*, s. 341–342.

wkrótce powstał pierwszy, utworzony pod auspicjami Departamentu Wojny regiment złożony z byłych niewolników – 1. (kolorowy) pułk ochotników z Karoliny Południowej, pod dowództwem Thomasa W. Higginsona²⁵.

Nie zmienia to jednak faktu, iż Lincoln w dalszym ciągu pozostawał na stanowisku, że to utrzymanie Unii było dla niego najważniejsze, a wszystko inne stanowiło tylko środek prowadzący do tego celu. Dobitnie dał temu wyraz w liście do redaktora „New York Tribune” Horace Greeley’a z 22 sierpnia 1862 r.: „Jeśli mógłbym uratować Unię, nie uwalniając żadnego niewolnika, zrobiłbym to, i jeśli mógłbym ją uratować, uwalniając wszystkich, zrobiłbym to; i jeśli mógłbym ją uratować, uwalniając niektórych, a innych pozostawiając samym sobie, także bym to zrobił [...]”²⁶. Wydaje się, że działania konfederatów na wschodnim teatrze, szczególnie zaś klęska Armii Wirginii w drugiej bitwie pod Manassas (28–30 VIII 1862) oraz ofensywa gen. Roberta E. Lee na Maryland, przełamały ostatecznie sceptycyzm prezydenta. Lincoln nie chciał jednak sięgać po ochotników afroamerykańskich w obliczu klęski, gdyż wówczas ruch ten miałby znamiona desperacji. Unii potrzebne było więc zwycięstwo. Upagniony sukces przyszedł 17 września. Wprawdzie wygrana w bitwie nad Antietam daleka była od ideału, to jednak na poziomie strategicznym bezsprzecznie był to znaczący sukces Unii. Pięć dni później prezydent wydał Wstępną Proklamację Emancypacji (ang. *Preliminary Emancipation Proclamation*)²⁷, która nie tylko zapowiadała z dniem 1 stycznia 1863 r. zniesienie niewolnictwa na terenach objętych rebelią (chyba że zbuntowane stany do tego czasu zaprzestaną wrogich działań wobec rządu federalnego) ale także potwierdzała dotychczasowe kroki legislacyjne wobec zbiegłych z terenów Południa niewolników²⁸.

Ogłoszenie proklamacji wywołało prawdziwą polityczną burzę w niektórych stanach Unii. Większość Demokratów była oburzona. Coraz częściej zaczęto wysuwać argument, że zniesienie niewolnictwa doprowadzi do masowej migracji ludności czarnoskórej na Północ. To z kolei miało doprowadzić do rywalizacji na rynku pracy, której biali nie byliby w stanie wygrać. Uznano bowiem za pewnik, że byli niewolnicy zgodzą się na znacznie niższe stawki. W konsekwencji więc doszłoby do ekonomicznego zniewolenia białych. Z tej perspektywy Demokraci i ich zwolennicy nie tylko nie widzieli sensu w walce o zniesienie niewolnictwa, ale wręcz stanowiła ona dla nich zagrożenie. Anty-republikańskie nastroje znalazły swoje odzwierciedlenie w wyborach w roku 1862. W ich wyniku Demokratom udało się zdobyć urząd gubernatora stanu Nowy Jork oraz New Jersey, jak również większość w legislaturach stanowych w New Jersey, Indianie i Illinois.

²⁵ E.M. Stanton do R. Saxtona (26 VIII 1862) [wraz z załącznikiem], [in:] OR, ser. 1, t. XIV, s. 377–378; H.B. HARGROVE, op. cit., s. 45–51; P. DERENGOWSKI, *Polacy w wojnie secesyjnej*, s. 341.

²⁶ CWL, t. V, s. 388; P. DERENGOWSKI, *Polacy w wojnie secesyjnej*, s. 340–341.

²⁷ CWL, t. V, s. 433–436.

²⁸ Vide: Dodatkowy artykuł wojny oraz druga ustawa konfiskacyjna.

Demokratom przybyło także 34 kongresmenów²⁹. Zyski te oczywiście były istotne, ale nie możemy zapominać o fakcie, że Republikanie wciąż dominowali na scenie politycznej. Nadal w ich rękach pozostawało 17 z 19 urzędów gubernatora oraz 16 z 19 legislatur. Poza tym mimo utraty części miejsc w Kongresie, nadal dysponowali tam dość bezpieczną większością 25 głosów³⁰.

Pozostawała jeszcze kwestia lojalności armii. Część generalicji, zwłaszcza ta z politycznego nadania, była zwolennikami Partii Demokratycznej. Stąd też obawy o lojalność tych oficerów były jak najbardziej zasadne. Krytyczne głosy wobec polityki administracji były szczególnie widoczne w Armii Potomaku. Jej dowódca, gen. George B. McClellan, choć prywatnie negatywnie oceniał działania Lincolna, oficjalnie (być może w obawie przed dezintegracją armii) wydał rozkaz przypominający oficerom o konieczności podporządkowania się armii władzom cywilnym³¹.

Prawdziwy przełom nadszedł wraz z wejściem w życie Proklamacji Emancypacji (1 I 1863), która choć nie uwolniła żadnego z niewolników znajdujących się na terenach okupowanych przez Unię, dała rządowi i armii federalnej zupełnie nowe możliwości działania. Raz jeszcze potwierdzono w niej prawo powołania Afroamerykanów pod broń. Warto jednak podkreślić, że po raz kolejny dość sugestywnie wskazywano, że powinna to być służba głównie garnizonowa³².

Już na początku stycznia Edwin Stanton upoważnił gubernatorów Massachusetts, Rhode Island i Connecticut do tworzenia regimentów złożonych z wolnych Murzynów. Jeszcze w tym samym miesiącu do Luizjany wysłano gen. Daniela Ullmanna z zadaniem wsparcia wysiłków generałów Benjamina Butlera i Nathaniela Banksa w powołaniu brygady wojsk kolorowych. Pod koniec marca do doliny Missisipi Stanton wysłał dotychczasowego adiutanta generalnego armii gen. Lorenzo Thomasa, który rozpoczął rekrutację Afroamerykanów na terenach położonych na północ od Vicksburga (Missisipi). Mniej więcej w tym samym czasie do Karoliny Północnej udał się gen. Edward A. Wild z upoważnieniem do powołania brygady złożonej z Murzynów³³.

Wszystkie te działania nie tylko zintensyfikowały proces tworzenia wojsk kolorowych ale także znacząco zmieniły charakter wojny, która od tego momentu toczyć się miała także o zniesienie niewolnictwa. Właśnie ten czynnik w połączeniu z uchwaloną w marcu ustawą rekrutacyjną (ang. *Enrollment Act*), umożliwiającą powołanie pod broń wszystkich zdrowych obywateli płci męskiej do

²⁹ J.M. MCPHERSON, *Battle Cry of Freedom*, 560–561; Samuel S. Cox *Condemns Emancipation*, [in:] *Voices of Freedom*, t. I, s. 277–278.

³⁰ J.M. MCPHERSON, *Battle Cry of Freedom*, s. 561–562.

³¹ *General Orders, No. 163 (7 X 1862)*, [in:] *OR*, ser. 1, t. XIX, cz. 2, Washington 1887, s. 395–396; J.M. MCPHERSON, *Battle Cry of Freedom*, s. 559–560.

³² *CWL*, t. VI, New Brunswick 1953, s. 28–30 [<https://quod.lib.umich.edu/l/lincoln/>; dostęp: 3.04.2019].

³³ J.D. SMITH, op. cit., s. 24–25; H.B. HARGROVE, op. cit., s. 103; P. DERENGOWSKI, *Kwalifikacje oficerów U.S. Colored Troops*, s. 446–447.

prowadził jednak do poważnych rozruchów na Północy. Punktem zapalnym był zapis w ustawie, który umożliwiał uniknięcie powołania pod warunkiem uiszczenia opłaty w wysokości 300 dolarów lub znalezienie zamiennika (ang. *substitute*)³⁴. Taka kwota była poza zasięgiem znacznej części społeczeństwa. Stąd też dość szybko upowszechnił się pogląd, że biedni mają walczyć i ginąć w wojnie bogatych.

Liderzy Partii Demokratycznej, wykorzystując swoje poparcie m.in. wśród licznej grupy imigrantów z Irlandii, wiosną i latem 1863 r. przystąpili do wzmożonego ataku na administrację, lansując się na obrońców praw obywatelskich i skutecznie podsycając antywojenne nastroje. Demokraci uznawali wojnę za niekonstytucyjną, a więc nielegalną. Pogląd ten zyskał na znaczeniu zwłaszcza po wejściu w życie Proklamacji Emancypacji, kiedy jej celem nie była już walka o Unię, a o zniesienie niewolnictwa. Raz jeszcze przywołano argumenty mówiące o tym, że emancypacja Afroamerykanów niechybnie doprowadzi do zniewolenia białych. Głośnym echem odbiła się zwłaszcza sprawa Clementa L. Vallandighama (byłego kongresmena z Ohio)³⁵, który w swoim przemówieniu w Mount Vernon w stanie Ohio (1 V 1863) nie tylko potępił administrację Lincolna za kontynuowanie „okrutnej i niepotrzebnej wojny”, ale także słynny Rozkaz Ogólny Nr 38 wydany przez gen. Ambrose’a Burnside’a, umożliwiający skazanie na śmierć lub banicję każdej osoby (w tym cywila), która dopuściła się zdrady³⁶. Na efekty nie trzeba było długo czekać. Już 5 maja Vallandigham został aresztowany, a 11 dni później, po ekspresowym procesie, zapadł wyrok skazujący polityka na pobyt w areszcie aż do zakończenia wojny. Prezydent Lincoln zmienił jednak ten wyrok (19 V 1863) na banicję³⁷.

Demokraci oczywiście atakowali także samą ustawę rekrutacyjną. Efektem tych działań był narastający opór biedoty wobec przymusowego poboru oraz niechęć do walki za wolność Afroamerykanów. Kulminacja tych nastrojów miała miejsce na początku lipca. Najbardziej tragiczne w skutkach były zamieszki w Nowym Jorku (13–16 VII 1863), w wyniku których zginęło ponad 100 osób. Wprawdzie istotnie początkowo zniszczono kilka biur werbunkowych oraz zabito kilku oficerów rekrutacyjnych, ale znamienne jest że rozruchy te szybko

³⁴ *The Statutes at Large*, t. XII, s. 731–737.

³⁵ Jego mandat wygaś w styczniu 1863 r. Vide: J.M. McPHERSON, *Battle Cry of Freedom*, s. 591.

³⁶ Przy czym pojęcie zdrady nie zostało tu doprecyzowane, dając szerokie pole do interpretacji. Vide: Ibidem, s. 596; *General Orders, No. 38 (13 IV 1863)*, [in:] OR, ser. 1, t. XXIII, cz. 2, Washington 1889, s. 237.

³⁷ Vallandigham został przekazany w ręce konfederatów (25 V 1863). Lincoln nie przewidział jednak determinacji polityka z Ohio. Po zaledwie kilkutygodniowym pobycie na terenie Konfederacji, Vallandigham na pokładzie łamacza blokady przedostał się do Kanady, gdzie udał się do miejscowości Windsor na granicy z Ohio. Stamtąd prowadził swoją kampanię o urząd gubernatora. Vide: J.M. McPHERSON, *Battle Cry of Freedom*, s. 596–598. Szerzej o sprawie Vallandighama vide: Michael K. CURTIS, *Lincoln, Vallandigham, and Anti-War Speech in the Civil War*, „William & Mary Bill of Rights Journal”, t. 7/nr 1: 1998, s. 105–191.

zmieniły swój charakter z anty-wojennego na anty-murzyński. To właśnie ludność Afroamerykańska stała się głównym celem ataków motłochu. Dopiero interwencja armii przywróciła spokój na ulicach³⁸.

Nie zmienia to jednak faktu, że pomimo oporów części społeczeństwa, rekrutacja wojsk kolorowych ruszyła w roku 1863 pełną parą. Już w maju do służby przyjęto pierwszy regiment: 1. pułk ochotników afrykańskiego pochodzenia z Arkansas. Do końca roku przyjęto ich 20³⁹. Jednocześnie przed twórcami powoływanych oddziałów pojawiło się kolejne wyzwanie, a mianowicie – skąd wziąć odpowiednią kadrę oficerską dla nowych jednostek?

Naturalnymi kandydatami na dowódców oddziałów murzyńskich zdawali się być abolicjoniści. Wydaje się jednak, że rząd obawiał się, że mogliby oni wykorzystać swoje oddziały w celu przeprowadzenia niekontrolowanej emancypacji niewolników, czy wręcz jakiejś prywatnej vendetty na południowcach. Co nie oznacza, że nie znaleźli się oni wśród dowódców kolorowych regimentów (vide wspomniany już wcześniej Thomas W. Higginson). W szeregach wojsk murzyńskich znalazło się także wielu karierowiczów, którzy postanowili opuścić białe oddziały ochotnicze i dołączyć do czarnych skuszeni możliwością szybkiego awansu (nierzadko zdarzało się, że dotychczasowi szeregowcy czy sierżanci otrzymywali stopień porucznika, kapitana czy nawet majora, podczas gdy kapitanowie mogli liczyć nawet na szarżę pułkownika), związanym z tym wyższym żołdem i dodatkowymi świadczeniami⁴⁰.

Od samego początku abolicjoniści, a także wolni Murzyni, liczyli, że stopnie oficerskie w tworzonych wojskach kolorowych zostaną zaoferowane również Afroamerykanom. Ich nadzieje okazały się jednak płonne. Zdecydowana większość polityków, jak i wojskowych nigdy nie rozważała innej możliwości jak obsadzenie wakatów białymi oficerami. Takie rozwiązanie, choć w oczywisty sposób nie spełniające oczekiwań czarnej ludności miało jednak, przynajmniej teoretycznie, swoje logiczne uzasadnienie i pozostawało w zgodzie z ówczesnymi amerykańskimi uwarunkowaniami geopolitycznymi. Ponieważ zdecydowana większość kandydatów rekrutowała się z jednostek ochotniczych powstałych w latach 1861–1862 można było założyć, że gros z nich posiadała jakiekolwiek doświadczenie bojowe. Kolejnym istotnym elementem był czynnik polityczny. Odebranie gubernatorom stanów północnych rekrutujących oddziały wolnych Murzynów możliwości mianowania oficerów mogłoby mieć dla nich poważne konsekwencje polityczne. Trzecim, aczkolwiek równie ważkim powodem takiej,

³⁸ Williston H. LOFTON, *Northern Labor and the Negro During the Civil War*, „The Journal of Negro History”, t. 34/nr 3: 1949, s. 262–273; Albon P. MAN jr., *Labor Competition and the New York Draft Riots of 1863*, „The Journal of Negro History”, t. 36/nr 4: 1951, s. 375–376, 388–405; J.M. MCPHERSON, *Battle Cry of Freedom*, s. 609–611.

³⁹ J.D. SMITH, op. cit., s. 25; P. DERENGOWSKI, *Polacy w wojnie secesyjnej*, s. 343.

⁴⁰ Ibidem, s. 37; H.B. HARGROVE, op. cit., s. 111; P. DERENGOWSKI, *Kwalifikacje oficerów U.S. Colored Troops*, s. 447, 458.

a nie innej decyzji były silne uprzedzenia rasowe. Nawet zakładając, że znaleźli by się wśród Afroamerykanów kandydaci z odpowiednimi kwalifikacjami do stopni oficerskich, nikt nie brał pod rozwagę możliwości, aby biały żołnierz, a tym bardziej oficer, mógł przyjąć rozkaz od czarnego przełożonego. W efekcie, nawet w jednostkach, w których Afroamerykanie znaleźli się wśród kadry oficerskiej (np. 1. pp z Kansas), w krótkim czasie zostali oni usunięci lub zdegradowani⁴¹.

Należy także pamiętać, że żołnierze decydujący się zostać oficerami w jednostkach afroamerykańskich musieli mieć świadomość tego, co mogło ich czekać w przypadku dostania się do konfederackiej niewoli. Już 21 sierpnia 1862 r., w odpowiedzi na pierwsze próby powołania oddziałów kolorowych, konfederacki adiutant i inspektor generalny Samuel Cooper wydał Rozkaz Ogólny nr 60, który wyjmował spod prawa generałów Davida Huntera i Johna Phelpsa. W przypadku schwytania obaj generałowie, podobnie jak inni oficerowie odpowiedzialni za musztrę, organizację lub szkolenie niewolników do służby wojskowej, mieli zostać pozbawieni statusu jeńców wojennych i jako zbrodniarze przetrzymywani w ścisłym odosobnieniu w oczekiwaniu na egzekucję, której czas i miejsce miał wskazać Jefferson Davis⁴². Dodatkowo, Kongres Konfederacji, w wydanej 1 maja 1863 r. rezolucji, upoważnił prezydenta do karania złapanych oficerów czarnych regimentów śmiercią za podburzanie niewolników do powstania. Spotkało się to z natychmiastową reakcją Lincolna, który zadeklarował, że w zamian za każdego zabitego lub źle potraktowanego unijnego żołnierza taki sam los spotka konfederackiego jeńca⁴³. Wprawdzie przez większość wojny Południe oficjalnie nie dokonywało egzekucji ani białych oficerów, ani czarnych żołnierzy, jednak takie mordy się zdarzały⁴⁴.

Inną kwestią był sposób powoływania oficerów w wojskach kolorowych. Początkowo zastosowano stare, „sprawdzone” metody z armii ochotniczej, a mianowicie nominacje polityczne (przez gubernatorów) lub rekomendacje przełożonych (na szczeblu brygad i regimentów). Z czasem zaczęto w większym stopniu

⁴¹ J.D. SMITH, op. cit., s. 36; William A. DOBAK, *Freedom by the Sword. The U.S. Colored Troops, 1862–1867*, Washington 2011, s. 13; P. DERENGOWSKI, *Kwalifikacje oficerów U.S. Colored Troops*, s. 447–448. Co ciekawe, uprzedzenia rasowe nie ominęły także białych oficerów wojsk kolorowych. Stali się oni celem swego rodzaju ostracyzmu i napiętnowania ze strony tak cywili, jak i oficerów wojsk ochotniczych. Vide: Frank LEVSTIK, *The Civil War Diary of Colonel Albert Rogall*, „Polish American Studies”, t. 27/nr 1–2: 1970, s. 35–36, 40, 58, 73 [wpisy z 19, 26, 27 i 29 IV, 7 i 23 V oraz 5 X 1864, a także 17 II 1865]; P. DERENGOWSKI, *Granice dobrego smaku, czyli czego nie wypada pisać oficerowi w dzienniku – na przykładzie dziennika pplk. Alberta Rogalla*, [in:] *Wokół kresów, granic i pograniczy w historii wojskowej*, red. Andrzej OLEJKO, Paweł KORZENIOWSKI, Oświęcim 2015, s. 69.

⁴² *General Orders, No. 60 (21 VIII 1862)*, [in:] OR, ser. 2, t. IV, Washington 1899, s. 857; P. DERENGOWSKI, „Przypadki znęcania się na jeńcami”.

⁴³ J.M. MCPHERSON, *Marching Toward Freedom. Blacks in the Civil War 1861–1865*, b.m.w. 1994, s. 81–82; P. DERENGOWSKI, *Kwalifikacje oficerów U.S. Colored Troops*, s. 448.

⁴⁴ Vide: *Black Flag Over Dixie. Racial Atrocities and Reprisals in the Civil War*, red. Gregory J.W. URWIN, Carbondale 2004; P. DERENGOWSKI, „Przypadki znęcania się na jeńcami”.

sprawdzać kandydatów na oficerów. Generał Thomas zainicjował m.in. system egzaminowania kandydatów przez komisje dywizyjne, które stały się bardzo powszechne na całym okupowanym przez wojska federalne Południu⁴⁵. Wszystkie te działania miały jednak charakter doraźny i nie były w stanie sprostać rosnącemu zapotrzebowaniu na kadrę oficerską. Coraz wyraźniejsza stawała się potrzeba stworzenia jednego, scentralizowanego systemu rekrutacji tak samych oddziałów murzyńskich, jak i oficerów dla tych jednostek.

Wychodząc naprzeciw tym oczekiwaniom, Departament Wojny wydał Rozkaz Ogólny Nr 143 (22 V 1863), powołując do życia specjalne Biuro dla Oddziałów Kolorowych (ang. *Bureau for Colored Troops*) w biurze adiutanta generalnego. Kierownictwo tej instytucji powierzono mianowanemu zastępcą adiutanta generalnego mjr. Charlesowi W. Fosterowi⁴⁶. Główne zadania biura nakreślone w rozkazie obejmowały przede wszystkim powołanie inspektorów nadzorujących organizację oddziałów kolorowych oraz komisji egzaminacyjnych dla kandydatów na oficerów w tychże jednostkach. Zaznaczono przy tym, że wszyscy aplikanci muszą wystąpić do biura adiutanta generalnego o wydanie stosownego upoważnienia do stawienia się przed komisją egzaminacyjną. Stwierdzono również, że rekrutację oddziałów kolorowych mogą prowadzić jedynie oficerowie posiadający upoważnienie z Departamentu Wojny oraz którzy uprzednio przeszli pomyślnie egzaminy. Zdarzały się jednak wyjątki od tej zasady. Chcąc wzmocnić pozycję polityczną późniejszego prezydenta USA Andrew Johnsona, pełniącego w tym czasie funkcję gubernatora wojennego Tennessee, Departament Wojny umożliwił mu kontrolę patentów w oddziałach kolorowych tworzonych na terenie stanu, wyłączając jednocześnie nominowanych przez gubernatora oficerów z konieczności stawienia się przed komisją egzaminacyjną⁴⁷.

Jednocześnie wprowadzono ograniczenie liczby rekrutowanych na raz regimentów przez danego oficera do jednego. Na koniec potwierdzono, że wakaty na stanowiskach podoficerskich mogły zostać wypełnione w „zwykły sposób”, tj. przez dowódcę regimentu⁴⁸.

Jeszcze tego samego dnia wydano kolejny rozkaz, który w sposób szczegółowy regulował prace komisji egzaminacyjnych dla kandydatów na oficerów wojsk kolorowych, które zostały powołane w Waszyngtonie, Nowym Orleanie, St. Louis, Davenport, Nashville i Cincinnati, a pod koniec wojny także w Rich-

⁴⁵ W.A. DOBAK, op. cit., s. 14; P. DERENGOWSKI, *Kwalifikacje oficerów U.S. Colored Troops*, s. 448.

⁴⁶ *General Orders, No. 143 (22 V 1863)*, [in:] *General Orders Affecting the Volunteer Force, Adjutant General's Office, 1863*, Washington 1864, s. 118–119; Dudley T. CORNISH, *The Sable Arm. Negro Troops in the Union Army, 1861–1865*, New York 1966, s. 130; J.D. SMITH, op. cit., s. 26; H.B. HARGROVE, op. cit., s. 104; P. DERENGOWSKI, *Kwalifikacje oficerów U.S. Colored Troops*, s. 449.

⁴⁷ P. DERENGOWSKI, *Kwalifikacje oficerów U.S. Colored Troops*, s. 449.

⁴⁸ *General Orders, No. 143 (22 V 1863)*, [in:] *General Orders Affecting the Volunteer Force*, 118; *Revised United States Army Regulations of 1861*, Washington 1863, s. 18–19; P. DERENGOWSKI, *Kwalifikacje oficerów U.S. Colored Troops*, s. 449.

mond⁴⁹. Do końca 1863 r. komisje przeegzaminowały 1051, z czego jedynie 560 zostało zakwalifikowanych⁵⁰. Była to liczba wystarczająca do zapełnienia wakatów w 16 regimentach, ale zdecydowanie zbyt mała wobec stale rosnącego zapotrzebowania. Departament Wojny był bardzo zaniepokojony wysokim procentem egzaminów zakończonych niepowodzeniem. Członkowie komisji egzaminacyjnej w Waszyngtonie analizując wyniki, stwierdzili, że wielu aplikantów zdołaloby pozytywnie zakończyć egzaminy, gdyby poświęcili kilka tygodni na naukę podstaw taktyki i regulacji armijnych pod okiem odpowiednich wykładowców. W związku z tym zdecydowano się powołać do życia w Filadelfii Darmową Szkołę Taktyki Wojskowej (ang. *Free School for Military Tactics*). Ze względu na brak funduszy szkoła działała niespełna rok (26 XII 1863–15 IX 1864). Mimo całkiem niezłych wyników absolwentów szkoły przed komisją egzaminacyjną w Waszyngtonie jej rola w procesie rekrutacji oficerów w wojskach kolorowych nie była decydująca⁵¹.

Efektem działań Biura dla Oddziałów Kolorowych było zebranie większości kolorowych regimentów w jednej organizacji – U.S. Colored Troops (USCT). Poza kilkoma jednostkami powstałymi w Connecticut, Luizjanie i Massachusetts wszystkie pozostałe oddziały Afroamerykanów weszły w skład sił rządowych i otrzymały swoją numerację w ramach USCT. Był to wyraźny sygnał, iż odtąd nie zaciągano już Murzynów do walki za poszczególne stany, ale za kraj, którego rząd obiecał im wolność⁵².

Niestety mimo tak szczytnych haseł oraz obietnic równego traktowania nowoutworzone wojska często padały ofiarą dyskryminacji i obelżywych ataków ze strony białych. Nierzadko otrzymywały także gorsze przydziały. Poza tym objęte były niewystarczającą i nieodpowiednią opieką medyczną (1 na 5 czarnych żołnierzy zmarł w wyniku chorób; w białych oddziałach wskaźnik ten wynosił 1 na 12; łącznie w trakcie wojny zmarło prawie 37 tys. żołnierzy afroamerykańskich, z czego niespełna 3 tys. w walce)⁵³, często nie przechodziły też odpowiedniego szkolenia (do pewnego stopnia wynikało to z przekonania części dowódców, że

⁴⁹ *General Orders, No. 144* (22 V 1863), [in:] *General Orders Affecting the Volunteer Force*; H.B. HARGROVE, op. cit., s. 104–105.

⁵⁰ W dwóch przebadanych przeze mnie dotychczas komisjach egzaminacyjnych (Cincinnati i St. Louis), wskaźnik zdawalności w całym okresie ich funkcjonowania wyniósł odpowiednio – 68% i 54%. Pamiętać jednak należy, że zdanie egzaminu nie gwarantowało stopnia oficerskiego. Przyjmuje się, że jedynie ok. 25% aplikantów otrzymało ostatecznie patenty. Vide: *Proceedings of Examining Board, Cincinnati, Ohio, 1863–1864*, RG 94, Records of Adjutant General's Office, 1780's–1917 (National Archives w Waszyngtonie); *Proceedings of Examining Board, St. Louis, Mo., 1863–1865*, t. I–II, RG 94, Records of Adjutant General's Office, 1780's–1917 (National Archives w Waszyngtonie); J.D. SMITH, op. cit., s. 37–39; P. DERENGOWSKI, *Kwalifikacje oficerów U.S. Colored Troops*, s. 453, 457.

⁵¹ D.T. CORNISH, op. cit., s. 217; H.B. HARGROVE, op. cit., s. 109–113.

⁵² J.D. SMITH, op. cit., s. 26–28; H.B. HARGROVE, op. cit., s. 103–109; P. DERENGOWSKI, *Polacy w wojnie secesyjnej*, s. 344.

⁵³ H.B. HARGROVE, op. cit., s. 210–211.

bardziej nadawali się do kopania rowów czy umocnień niż do żołnierki⁵⁴) oraz posiadały gorsze uzbrojenie i praktycznie do końca wojny także niższy żołd. Dopiero czerwcu 1864 r. Kongres wprowadził równy żołd, ale z pewnym ważnym zastrzeżeniem. Żołnierze, którzy byli wolni przed wybuchem wojny mieli otrzymać wyrównanie za cały okres swojej służby, ci zaś którzy przed 1861 r. byli niewolnikami mieli otrzymać wyrównanie tylko od 1 stycznia 1864 r. Mimo powszechnego oburzenia byli niewolnicy musieli czekać na pozytywne rozwiązanie ich sprawy aż do 8 marca 1865 r.! Dopiero wówczas wprowadzono równy żołd dla wszystkich żołnierzy, bez względu na kolor skóry i ich przedwojenny status⁵⁵.

Choć większość oddziałów kolorowych nie wzięła bezpośredniego udziału w walce, te które miały taką możliwość na ogół sprawdziły się w boju, co zapewne nie pozostało też bez wpływu na późniejszą decyzję umożliwiającą im po rozwiązaniu USCT (1866) na dalszą służbę ale już w armii regularnej. Ich postawa, zaangażowanie i poświęcenie choć zostały dostrzeżone, nie przełożyły się niestety, tak jak tego oczekiwali sami Afroamerykanie, na natychmiastową poprawę statusu ludności czarnoskórej w Stanach Zjednoczonych. Niemniej jednak jednostkowe działania poszczególnych żołnierzy zostały w pewien sposób nagrodzone, chociaż tu także zdarzały się przypadki przyznania wyróżnienia wiele lat po wojnie, a nawet pośmiertnie. Łącznie 25 afroamerykańskich uczestników wojny secesyjnej zostało odznaczonych Medalem Honoru⁵⁶ (ostatni z nich – Andrew Jackson Smith dopiero w 2001 r.⁵⁷), większość (aż 13) za bitwę pod New Market Heights (29 IX 1864)⁵⁸.

Bibliografia

Źródła archiwalne

National Archives w Waszyngtonie, Proceedings of Examining Board, Cincinnati, Ohio, 1863–1864, RG 94, Records of Adjutant General's Office, 1780's–1917.

National Archives w Waszyngtonie, Proceedings of Examining Board, St. Louis, Mo., 1863–1865, t. 1–2, RG 94, Records of Adjutant General's Office, 1780's–1917.

⁵⁴ Wyjątek w tej kwestii wśród wyższych rangą oficerów federalnych stanowił Benjamin Butler, który odmawiał uznania czarnych żołnierzy za „umundurowanych kopaczy rowów”. Pod koniec wojny do dowodzonej przez niego Armii James wszedł 25. Korpus, który był pierwszym i jedynym korpusem w armii amerykańskiej całkowicie złożonym z czarnych jednostek. Vide: P. DERENGOWSKI, *Polacy w wojnie secesyjnej*, s. 314–342.

⁵⁵ J.D. SMITH, op. cit. s. 51–52.

⁵⁶ Najwyższe odznaczenie wojskowe w USA, utworzone w czasie wojny secesyjnej. Łącznie 1523 uczestników tejże wojny zostało odznaczonych Medalem Honoru (w tym 33 pośmiertnie). Vide: Medal of Honor [https://en.wikipedia.org/wiki/Medal_of_Honor; dostęp 6 IV 2019]; List of Medal of Honor recipients [https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Medal_of_Honor_recipients; dostęp 6 IV 2019].

⁵⁷ Nie był on ostatnim uczestnikiem wojny secesyjnej, który otrzymał to wyróżnienie. W 2014 r. prezydent Barack Obama pośmiertnie odznaczył Medalem Honoru por. Alonzo Cushinga. Vide: Ibidem.

⁵⁸ H.B. HARGROVE, op. cit., s. 212–218.

Źródła drukowane

- Collected Works of Abraham Lincoln*, red. Roy P. BASLER, t. IV–VI, New Brunswick: Rutgers University Press, 1953, [wyd. cyfrowe: Ann Arbor: University of Michigan Digital Library Production Services, 2001; <https://quod.lib.umich.edu/l/lincoln/>].
- District of Columbia Emancipation Act (16 IV 1862)*, [<https://www.archives.gov/exhibits/featured-documents/dc-emancipation-act>].
- General Orders Affecting the Volunteer Force, Adjutant General's Office, 1863*, Washington: Government Printing Office, 1864.
- KRZYŻANOWSKI Włodzimierz, *Wspomnienia z Pobytu w Ameryce Gen. Włodzimierza Krzyżanowskiego Podczas Wojny 1861–1864*, Chicago: Polish Museum of America, 1963.
- LEVSTIK Frank, *The Civil War Diary of Colonel Albert Rogall*, „Polish American Studies”, t. 27, nr 1/2: 1970, s. 33–79.
- Private and Official Correspondence of Gen. Benjamin F. Butler during the Period of the Civil War*, t. 1: April 1860–June 1862, Norwood: The Plimpton Press, 1917.
- Revised United States Army Regulations of 1861*, Washington: Government Printing Office, 1863.
- The Congressional Globe, Thirty-Seventh Congress, 1st Session* [<https://memory.loc.gov/ammem/amlaw/lwcglink.html>].
- The Congressional Globe, Thirty-Seventh Congress, 2nd Session* [<https://memory.loc.gov/ammem/amlaw/lwcglink.html>].
- The Statutes at Large, Treaties, and Proclamations of the United States of America*, t. XII, Boston: Little, Brown and Company, 1863.
- The War of the Rebellion: A Compilation of the Official Records of the Union and Confederate Armies*, ser. 1, t. III, XIV–XV, XIX, XXIII, ser. 2, t. I, IV, Washington: Government Printing Office, 1885–1902.

Opracowania

- Black Flag Over Dixie. Racial Atrocities and Reprisals in the Civil War*, red. Gregory J.W. URWIN, Carbondale: Southern Illinois University Press, 2004.
- CORNISH, Dudley T., *The Sable Arm. Negro Troops in the Union Army, 1861–1865*, New York: W.W. Norton & Company, 1966.
- CURTIS, Michael K., *Lincoln, Vallandigham, and Anti-War Speech in the Civil War*, „William & Mary Bill of Rights Journal”, t. 7, nr 1: 1998, s. 105–191.
- DERENGOWSKI, Piotr, *Granice dobrego smaku, czyli czego nie wypada pisać oficerowi w dzienniku – na przykładzie dziennika pplk. Alberta Rogalla*, [in:] *Wokół kresów, granic i pograniczy w historii wojskowej*, red. Andrzej OLEJKO, Paweł KORZENIOWSKI, Oświęcim: Napoleon V, 2015, s. 65–71.
- DERENGOWSKI, P., *Kwalifikacje oficerów U.S. Colored Troops (USCT) w czasie wojny secesyjnej w świetle sprawozdań komisji egzaminacyjnej z St. Louis (Missouri), 1863–1865*, [in:] *O powinnościach żołnierskich*, t. 3: *Na krętych drogach żołnierskich losów*, red. Andrzej DRZEWIECKI, Oświęcim: Napoleon V, 2016, s. 445–460.
- DERENGOWSKI, P., *Polacy w wojnie secesyjnej 1861–1865*, Oświęcim: Napoleon V, 2015
- DOBAK, William A., *Freedom by the Sword. The U.S. Colored Troops, 1862–1867*, Washington: Center of Military History United States Army, 2011.
- FLOWER, Frank A., *Edwin McMasters Stanton. The Autocrat of Rebellion, Emancipation, and Reconstruction*, Akron–New York–Chicago: The Saalfeld Publishing Company, 1905.
- FONER Eric, *Give me Liberty! An American History!*, t. I: *To 1877*, New York–London: W.W. Norton & Company, 2012.

- FONER, E., *The Fiery Trial. Abraham Lincoln and American Slavery*, New York–London: W.W. Norton & Company, 2010.
- HARGROVE, Hondon B., *Black Union Soldiers in the Civil War*, Jefferson–London: McFarland & Company, Inc. Publishers, 2003.
- LOFTON, Williston H., *Northern Labor and the Negro During the Civil War*, „The Journal of Negro History”, t. 34, nr 3: 1949, s. 251–273.
- MAN jr., ALBON P., *Labor Competition and the New York Draft Riots of 1863*, „The Journal of Negro History”, t. 36, nr 4: 1951, s. 375–405.
- MCPHERSON, James M., *Battle Cry of Freedom. The Civil War Era*, New York–Oxford: Oxford University Press, 1988.
- MCPHERSON, J. M., *Marching Toward Freedom. Blacks in the Civil War 1861–1865*, b.m.w.: Facts on File An Infobase Holdings Company, 1994.
- MCPHERSON, J. M., *What They Fought For, 1861-1865*, New York–London–Toronto–Sydney–Auckland: Anchor Books A Division of Random House, Inc., 1995.
- SMITH, John D., *Let Us All Be grateful That We Have Colored Troops That Will Fight*, [in:] *Black Soldiers in Blue. African American Troops in the Civil War Era*, red. idem, Chapel Hill–London: The University of North Carolina Press, 2002, s. 1–77.
- Voices of Freedom. A Documentary History*, red. E. FONER, t. 1, New York–London: W.W. Norton & Company, 2011.

Netografia

Medal of Honor [https://en.wikipedia.org/wiki/Medal_of_Honor].

List of Medal of Honor recipients [https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Medal_of_Honor_recipients].

Political aspects of organization, training and usage of U.S. Colored Troops during the Civil War

Summary

In the general opinion the Civil War was a conflict to abolish slavery of African Americans in the USA. Nothing more erroneous. It is visible not only in a declared policy, but also, and maybe above all else, in the actions of federal government during the first stage of the war, i.e. before the enforcement of the Emancipation Proclamation. This period characterize itself with kind of dichotomy in Lincoln's actions. On one hand the government is doing everything to restrain all rank-in-file initiatives, which were in any way related to slavery issue. On the other hand, when it was impossible to undo those actions, then they were followed by some legal steps. However, even after January 1st, 1863, despite all those noble watchwords and promises of equal treatment, the colored troops often were victims of discrimination (also by the federal government) and insults from whites.

Keywords: Civil War; African Americans; slavery; Emancipation Proclamation; U.S. Colored Troops; Abraham Lincoln; Benjamin F. Butler; Clement L. Vallandigham; United States of America.